25.10.2021

Eduskunnan talousvaliokunta
U 57/2021 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista (hiilirajamekanismi, CBAM)

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarilta asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selonteosta eduskunnalle EU-politiikasta. Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavan.

YLEISTÄ

Hiilirajamekanismiehdotus on osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja siihen sisältyvää ilmastopoliittista Fit for 55 -lainsäädäntökokonaisuutta. Hiilirajamekanismi olisi uudenlainen väline EU:n ilmastopolitiikan työkalupaketissa. Sen avulla tietyille EU:n ulkopuolelta tuleville tuotteille asetetaan samanlainen maksu kuin joka kohdistuu EU:ssa valmistettuihin vastaaviin tuotteisiin EU:n päästövähennystavoitteiden toimeenpanon seurauksena.

Keskuskauppakamarin näkemyksiä Euroopan komission ilmastopaketista

Keskuskauppakamari kannattaa Euroopan komission kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa. Ilmastonmuutos ja vastuullisuus ovat keskeisessä roolissa myös kauppakamareiden toiminnassa. Keskuskauppakamari esimerkiksi sitouttaa ja kouluttaa yrityksiä ja yhteisöjä saavuttamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä.

Ilmastotyön punaisena lankana pitää olla vaikuttavuus ja kustannustehokkuus. On selvää, että siirtyminen ilmastoneutraaliin talouteen vaatii investointeja ja rakenteellisia muutoksia, jotka tulevat aiheuttamaan kustannuksia yrityksille. Sääntelyn on oltava ennakoitavaa ja **siirtymä on kuitenkin tehtävä mahdollisimman kustannustehokkaasti.**

Ensisijaisesti pitää panostaa niihin toimenpiteisiin, joilla päästöjä voidaan vähentää eniten ja edullisimmin. **Keinoja tulee etsiä ensisijaisesti markkinatalouden pelisäännöillä, teknologian kehitystä hyödyntäen.** Poliittisen ohjauksen on perustuttava vaikutuksiin, eikä yksittäisten teknologioiden tai energianlähteiden tukiin.

Päästövähennystavoitteiden ja kestävän kasvun saavuttaminen vaativat julkisten investointien lisäksi merkittäviä yksityisiä investointeja, jotka taas vaativat toteutuakseen **en-**

nustettavaa toimintaympäristöä. Toimenpiteet päästöjen vähentämiseksi on toteutettava niin, että EU-alueen talouskasvu, teollisuuden toimintaedellytykset sekä työpaikat säilyvät.

Suomen tulee varmistaa, että lainsäädännön yksityiskohdat tukevat Suomen ja Euroopan kilpailukykyä ja Suomen erityisolosuhteet otetaan huomioon.

Keskuskauppakamarin näkemyksiä hiilirajamekanismista

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä asetusehdotuksessa hiilirajamekanismille asetettuja **tavoitteita tehostaa hiilivuodon ehkäisyä ja edistää hiilen hinnoittelun yleistymistä sekä ilmastotoimien vahvistumista kolmansissa valtioissa.** Näille tavoitteille on selkeä tarve EU:n nostaessa ilmastokunnianhimonsa tasoa ja vahvistaessa päästöohjausta alueellaan.

Ehdotusta hiilirajamekanismista on tarkasteltava ottaen huomioon kauppa-, ilmasto- ja veropoliittiset vaikutukset EU:ssa ja sen jäsenmaissa erityisesti talouden ja todellisten päästövähennysten kannalta.

Kauppapoliittisesti **hiilirajamekanismin on edistettävä tasavertaisempien kilpailuedellytysten vahvistumista EU:ssa ja sen jäsenmaissa verrattuna EU:n ulkopuolisiin kilpailijamaihin ja kauppakumppaneihin.** Hiilirajamekanismi **ei saa johtaa kasvavaan epävarmuuteen kauppasuhteissa eikä eurooppalaisten yritysten markkina-aseman ja kilpailukyvyn heikentymiseen maailmantaloudessa.**

Ilmastopoliittisesti hiilirajamekanismin on aidosti edistettävä siirtymistä hiilineutraaliin talouteen maailmanlaajuisesti. Se ei saa johtaa siihen, että mekanismista huolimatta maailmanlaajuisesti merkittäviä ilmastopäästövähennyksiä ei saavuteta, mutta samalla Euroopan talous kärsii eri tavoin.

EU:n kannalta hiilirajamekanismin **yhteensopivuus kansainvälisten kauppasääntöjen kanssa on tärkeä.** On hyvä, että mekanismi on suunniteltu Maailman Kauppajärjestön WTO:n sääntöjen mukaisesti ja sitä sovelletaan tasapuolisesti. Mekanismin tulisi **vahvistaa laajaa monenkeskistä yhteistyötä ilmastonmuutosta vastaan.** Mekanismi ei saa heikentää EU:n roolia kansainvälisessä ilmastoyhteistyössä.

Hiilirajamekanismi on yksi keino lisätä EU:n yhteisiä varoja, mutta ne eivät saa johtaa siihen, että **ilmasto- ja ympäristöverotaakka eurooppalaisten yritysten harteilla entisestään kasvaa ja veropoliittiset ohjauskeinot rasittavat kohtuuttomasti Euroopan taloutta suhteessa muuhun maailmaan.**

Ehdotus hiilirajamekanismista kasvattaisi yritysten hallinnollisia ja viranomaisten kustannuksia. Komissio ei ole vaikutusarvioinnissaan tarkastellut esityksen vaikutuksia pieniin ja keskisuuriin yrityksiin**.** Esityksessä todetaan niiden kuitenkin olevan taloudelliseen toiminnan kokoon suhteutettuna suurempi kuin suurille yrityksille.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että pk-yrityksiin kohdistuva tarpeeton hallinnollinen taakka minimoidaan.

Vaikutukset sähkön hintaan olisi pitänyt arvioida osana vaikutusten arviointia, myös tuontisähkön osalta. Seuraavat riskit lisäävät epävarmuutta:

25.10.2021

1) **sähköntuonnin loppumisesta Venäjältä hiilirajamekanismin käyttöönoton myötä ja tämän aiheuttamasta sähkön hinnannoususta ja toimitusvarmuuden heikkenemisestä** sekä

2) **teollisuuden sähköveron merkittävästä noususta sähköveroluokkien poistuessa energiaverodirektiivin uudistamisen myötä**

Edellä mainitut riskit lisäävät yhdessä merkittävästi epävarmuutta teollisuuden ja liikenteen sähköistämisen kustannuksissa Suomessa ja ovat omiaan heikentämään yritysten investointeja Suomeen ja vihreää siirtymää Suomessa.

Keskuskauppakamari pitää hyvänä komission ehdottamaa hililirajamekanismin **vaiheittaista käyttöönottoa rajatuille toimialoille ja yhtyy valtioneuvoston kantaan siinä, että mekanismin suunnittelussa on otettava huomioon se, että käyttöönotettava mekanismi ja pitkät siirtymäajat muodostavat suppean hyvän pohjan aloitukselle.** Mekanismia suunniteltaessa on tärkeää, että tavoitteena on luoda vakaa ja ennakoitava investointi- ja sääntely-ympäristö vihreän siirtymän edellyttämille vähäpäästöisille investoinneille.

Hiilirajamekanismilla on paljon vaikutuksia suomalaisiin yrityksiin: Nämä **vaikutukset suomalaisen teollisuuden ja elinkeinoelämän sektoreille on huolellisesti arvioitava,** samoin vaikutukset suomalaisten yritysten kilpailukykyyn. Hiilitulli suojaisi ainoastaan sisämarkkinoita, ei hiilivuotosuojaa EU:n ulkopuolelle menevään tuotantoon. On tärkeää, että **mekanismi kannustaa yrityksiä** tukemaan vihreää siirtymää ja luomaan sekä löytämään uusia liiketoimintamahdollsuuksia.

Keskuskauppakamari kannattaa lähtökohtaisesti hiilirajamekanismiin liittyviä kauppa-, ilmasto- ja veropoliittisia tavoitteita, kunhan se toteutetaan tavalla, jotka vahvistavat pitkällä aikavälillä Euroopan talouden ja myös suomalaisten yritysten kansainvälistä kilpailukykyä, edistävät talouden uudistumista ja vihreää taloutta sekä EU:n yhteistä rahoituspohjaa.

Aikataulun on oltava sellainen, ettei asetusehdotus tule päätettäväksi ennen kuin komission ehdotukset mekanismin täytäntöönpanosta on annettu.

Lenita Toivakka, johtaja, kansainväliset asiat ja kauppa
Emmiliina Kujanpää, johtava veroasantuntija
Päivi Wood, johtava asiantuntija, liikenne – ja elinkeinopolitiikka

KESKUSKAUPPAKAMARI